

Kommunikationsutskottet

Få bukt på Yle nu!

INLEDNING

Remiss

Få bukt på Yle nu! (MI 7/2024 rd): Ärendet har remitterats till utskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- initiativtagare Lauri Laitinen
- initiativtagare Jere Tuononen
- initiativtagare Binga Tupamäki
- initiativtagare Eemeli Vuollo
- specialsakkunnig Roosa Patrakka, kommunikationsministeriet
- ledande expert Petri Makkonen, Transport- och kommunikationsverket
- verkställande direktör Merja Ylä-Anttila, Rundradion Ab
- direktör för strategi och publikrelationer Marit af Björkesten, Rundradion Ab
- ekonomidirektör Maisa Hyrkkänen, Rundradion Ab
- chef för samhällskontakter Suvi Aherto, MTV Ab
- direktör för kommunikation och samhällsrelationer Marcus Wiklund, Sanoma Media Finland Oy
- direktör för juridiska ärenden vid Nyhetsmediernas förbund Ismo Huhtanen, Medieförbundet rf.

MEDBORGARINITIATIVET

I medborgarinitiativet krävs det att Rundradion i högre grad deltar i anpassningsåtgärderna och att bolagets lagstadgade uppgifter avgränsas så att de bättre motsvarar medborgarnas vilja och samhällets behov. Enligt initiativet måste Rundradion visa ansvar för användningen av skattemedel och i likhet med andra offentliga aktörer anpassa sig till de ekonomiska realiteterna. Det måste också säkerställas att rundradianskatten inte höjs till följd av anpassningsåtgärderna, utan att Rundradion genom mer noggrant avgränsade uppgifter och stramare finansiering styrs till att fokusera enbart på sina viktigaste kärnuppgifter, det vill säga att förmedla information, producera aktualitetsprogram, stödja den nationella kulturen och tillhandahålla kommunikation i kristider.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Utskottet välkomnar att medborgarinitiativet har lyft fram olika aspekter på Rundradions finansiering och gett riksdagen möjlighet att ur många synvinklar överväga också aspekter som hänför sig till Rundradions uppgifter. Medborgarinitiativen ger medborgarna möjlighet att föra ärenden som de anser vara viktiga till riksdagen, vilket kompletterar och stöder den representativa demokratin.

Rundradions anpassningsåtgärder, avgränsning av uppgifterna och den nuvarande parlamentariska berednings- och beslutsmodellen

(2) Medborgarinitiativet efterlyser strängare ekonomiska anpassningsåtgärder för Rundradion. Enligt motiveringen till initiativet upplever medborgarna att Rundradions nuvarande verksamhet och finansiering är överdimensionerade. Enligt initiativet inverkar Rundradions alltför starka ekonomiska ställning och dess brett definierade allmännyttiga verksamhet på konkurrensläget inom mediebranschen och försvagar bland annat de kommersiella mediernas verksamhetsmöjligheter. Medborgarinitiativet kräver utöver strängare anpassningsåtgärder att Rundradions lagstadgade uppgifter avgränsas noggrannare så att Rundradion i högre grad kan fokusera på sina kärnuppgifter.

(3) Dessutom har det i medborgarinitiativet framförts att det är nästan omöjligt att besluta om ändringar i bestämmelserna om Rundradion, eftersom den gällande parlamentariska modellen förutsätter att alla partier är eniga. Enligt initiativet är det på grund av kravet på enhällighet svårare att göra ändringar som gäller Rundradion än att ändra grundlagen, och enligt uppgift kan också en liten oppositionsgrupp om den så önskar förhindra att beslut fattas. Detta förhållande undergräver enligt motiveringen till initiativet de grundläggande demokratiska principerna och inskränker medborgarnas möjligheter att påverka Rundradions verksamhet.

(4) Utskottet noterar att arbetsgruppsberedningen av parlamentariska ärenden baserar sig på representativ demokrati där valda ledamöter från olika riksdagsgrupper tillsammans överväger och bereder särskilt viktiga samhälleliga frågor. Förfaringssättet har också allmänt använts inom andra sektorer och den parlamentariska beredningen har ansetts stärka beredningens och beslutsfattandets legitimitet.

(5) Det finns varken i lag eller i reglering på lägre nivå något krav på enhällighet i parlamentarisk beredning och beslutsfattande som gäller Rundradion. Det är fråga om ett mellan riksdagsgrupperna överenskommet och etablerat förfarande för beslut om Rundradions finansiering och uppgifter. Enligt uppgift har förfarandet ansetts främja ett långsiktigt och förutsägbart beslutsfattande över regeringsperioderna och stödja Rundradions oberoende.

(6) I samband med behandlingen av ärendet och vid sakkunnighörandet har ett flertal undersökningar och undersökningsresultat lyfts fram. Å ena sidan hänvisas det i medborgarinitiativet till Näringslivets delegations (EVA) enkät om värderingar och attityder hösten 2022, enligt vilken mer än hälften av finländarna (53 %) anser att Rundradions finansiering bör skäras ned. Å andra sidan har sakkunniga framfört att medborgarnas förtroende för Rundradions verksamhet är högt. Man hänvisar då till en enkätundersökning som marknadsundersökningsföretaget Norstat ge-

Betänkande KoUB 4/2025 rd

nomförde hösten 2024. Enligt undersökningen anser 82 procent av finländarna att Rundradions nyheter är tillförlitliga.

Behandlingen av ärendet samt utskottets bedömningar och slutsatser

(7) Kommunikationsutskottet ordnade en offentlig utfrågning om medborgarinitiativet den 19 mars 2025 och hörde också bland annat kommersiella aktörer inom mediebranschen.

(8) Rundradions lagfästa uppgift är att tillhandahålla ett mångsidigt och omfattande allmännyttigt televisions- och radioprogramutbud med tillhörande special- och tilläggstjänster för alla på lika villkor. Utskottet anser att Rundradions uppgifter är ytterst viktiga bland annat med tanke på den nationella kulturen och identiteten, den nationella samhörigheten, behoven hos olika specialgrupper, demokratin och försörjningsberedskapen. Utskottet betonar den centrala betydelsen av Rundradions regionala verksamhet samt Rundradions roll med tanke på försörjningsberedskapen. Också den parlamentariska arbetsgrupp som utvärderade Rundradions allmännyttiga verksamhet och finansiering tog upp de uppgifter som hänför sig till Rundradions försörjningsberedskap och ansåg i sitt betänkande att det är av största vikt att bolagets nyhetsverksamhet och sändningar i hela landet och på landskapsnivå tryggas för att säkerställa en mångsidig informationsförmedling.

(9) I samband med behandlingen av ärendet har det också lyfts fram att Rundradion till sin juridiska form är ett aktiebolag, vilket ställer krav på dess verksamhet.

(10) Den mediala omvälvning som skett i och med digitaliseringen har i betydande grad påverkat serviceutvecklingen och internationaliseringen på mediamarknaden, konsumentbeteendet och förändringarna på reklammarknaden. De inhemska aktörerna konkurrerar inte endast med varandra utan också med stora internationella aktörer, vilket innebär ytterligare utmaningar för de inhemska mediernas verksamhetsförutsättningar. Utskottet anser att det är viktigt att mediefältet är mångsidigt och mångstämmigt och anser att de kommersiella medierna och deras verksamhetsförutsättningar samt en fungerande balans mellan Rundradion och de privata medierna är viktiga delar av helheten. En del sakkunnigyttranden menar att Rundradion bör fokusera på att tillhandahålla televisions- och radioprogram som kompletterar det övriga medieutbudet.

(11) Den parlamentariska arbetsgruppen framförde i sitt betänkande av den 12 september 2024 att den är medveten om det svåra läget för statsfinanserna och behovet av betydande anpassningar av den offentliga ekonomin samt anser det motiverat att även Rundradion, på samma sätt som andra viktiga samhällsfunktioner, deltar i de ekonomiska åtgärder som krävs. Arbetsgruppen fäste också uppmärksamhet vid att nivån på Rundradions finansiering är relativt hög jämfört med de övriga europeiska rundradiobolagen. Kommunikationsutskottet godkände den 15 november 2024 ett betänkande om den regeringsproposition som grundar sig på den parlamentariska arbetsgruppens arbete (RP 184/2024 rd — KoUB 12/2024 rd). Utskottet föreslog att Rundradions finansiering hålls på 2024 års nivå fram till 2027. Enligt utredning till utskottet är Rundradions bedömning av det praktiska genomförandet av de sparåtgärder som behövs ännu inte helt slutförd.

(12) Enligt uppgift kommer den regeringsproposition som baserar sig på den parlamentariska arbetsgruppens arbete och som genomför arbetsgruppens andra förslag än de som hänför sig till fi-

Betänkande KoUB 4/2025 rd

nansieringen och den så kallade indexfrysningen att lämnas till riksdagen under våren 2025. Utskottet kommer i samband med behandlingen av den propositionen att ta ställning till dess förslag till bestämmelser om bland annat Rundradions uppgifter, tillsynen över bolaget och öppenheten i dess verksamhet.

(13) Kommunikationsutskottet anser att de bedömningar och förslag i fråga om Rundradions finansiering, uppgifter och övriga reglering som läggs fram i den parlamentariska arbetsgruppens betänkande är ändamålsenliga. Utifrån inkommen utredning och med beaktande av den parlamentariska arbetsgruppens arbete anser utskottet att det i nuläget inte är ändamålsenligt att ta ställning till finansieringen av Rundradion eller till bestämmelserna om Rundradions uppgifter på ett sätt som avviker från den parlamentariska arbetsgruppens förslag. Kommunikationsutskottet anser dessutom att det i princip inte hör till dess uppgifter att bedöma eller lägga fram ändringsförslag till en parlamentarisk modell för beredning och beslutsfattande som har etablerats i överenskommelse mellan riksdagsgrupperna.

(14) Kommunikationsutskottet kan därför inte tillstyrka medborgarinitiativet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunikationsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen förkastar förslaget i medborgarinitiativ MI 7/2024 rd.

Helsingfors 2.4.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jouni Ovaska cent
vice ordförande Timo Furuholm vänst
medlem Marko Asell sd
medlem Heikki Autto saml
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Petri Huru saf
medlem Aleksi Jäntti saml
medlem Vesa Kallio cent
medlem Marko Kilpi saml
medlem Sheikki Laakso saf
medlem Mats Löfström sv
medlem Anna-Kristiina Mikkonen sd
medlem Jani Mäkelä saf
medlem Martin Paasi saml
medlem Pinja Perholehto sd.

Betänkande KoUB 4/2025 rd

Sekreterare var

utskottsråd Juha Perttula.